

Handläggare
Isabel Evensen Landström
08-508 26 301**Till**
Trafiknämnden
2023-06-08

Gestaltningsprogram för framtida torghandel i Stockholm. Svar på uppdrag från kommunfullmäktige

Förslag till beslut

1. Trafiknämnden godkänner förslaget till gestaltningsprogram för torghandeln i Stockholm.

Gunilla Glantz
FörvaltningschefBengt Stenberg
AvdelningschefUlrika Falk
Avdelningschef

Sammanfattning

År 2020 övergick ansvaret för stadens torghandel från fastighetskontoret till trafikkontoret. I kommunfullmäktiges budget för 2020 fick kontoret i uppdrag att tillsammans med stadsbyggnadskontoret ta fram ett gestaltningsprogram för torghandeln.

Förslaget till gestaltningsprogram utgår från tre utvalda torg som har studerats genom observationer och intervjuer på plats. Utifrån dessa studier har sex grundläggande gestaltningsprinciper lyfts fram som viktiga för att skapa en torghandel som är identitetsstark, varierad och innehållsrik.

Bakgrund

Trafikkontoret ansvarar för skötsel av stads- och gatumiljön samt vissa parker i Stockholm och år 2020 övergick även ansvaret för stadens torghandel från fastighetskontoret till trafikkontoret. I det ansvaret ingår upplåtelse av torgplatser och tillsyn av torghandeln vid salutorgen.

I samband med att ansvaret för torghandeln övertogs fick kontoret även i uppdrag att stärka tillsynen av att regelverket följs och utveckla torghandelsverksamheten så att torgen upplevs som trivsamma, städade och trygga vistelsemiljöer. Trafikkontoret fick i budget för 2020 tillsammans med stadsbyggnadskontoret i uppdrag att ta fram ett gestaltungsprogram för stadens torghandel och andra torgverksamheter utifrån lokala förutsättningar. Uppdraget fördjupades i budget för 2021, då kontoret fick i uppdrag att tillsammans med stadsbyggnadskontoret utarbeta ett gestaltungsprogram för stadens torgverksamheter utifrån lokala förutsättningar och ett småföretagarperspektiv. Ett förslag till gestaltungsprogram har nu tagits fram och bifogas ärendet, se bilaga 1.

I kommunfullmäktiges budget 2021 tillkom ytterligare uppdrag gällande torghandeln. Ett av dessa uppdrag var att uppdatera de lokala ordningsföreskrifterna för torghandeln. Detta har genomförts, och de nya ordningsföreskrifterna beslutades i trafikinämnden den 17 mars 2022 och fastställdes av kommunfullmäktige den 30 maj 2022. I samband med att de nya ordningsföreskrifterna antogs av trafikinämnden fick kontoret i uppdrag av nämnden att utreda om och hur en koncessionsupphandling av delar av torghandelsverksamheten skulle kunna utformas. Kontoret återkommer i den frågan.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom trafikkontoret, i samråd med stadsbyggnadskontoret.

Villkor för torghandeln

Trafikkontorets möjligheter att ställa krav på torghandlarna styrs av ordningslagen och kommunallagen. Det kan handla om villkor för att underlätta t.ex. renhållning, snöröjning, ledningsdragningar och gatuarbeten samt villkor gällande belastning av marken.

Staden får inte ställa för omfattande krav i sina villkor, t.ex. får villkoren inte innefatta krav på hur ett torgstånd ska se ut eller vad som ska säljas. Däremot kan ett krav vara att det ska hållas städat

runt omkring torgståndet. Detta innebär att kontoret har begränsade möjligheter att kräva en viss gestaltning av handlarna på torgen. Det föreslagna gestaltningsprogrammet för stadens torghandel är därför tänkt att ses som ett uttryck för stadens vilja att långsiktigt verka för den föreslagna gestaltningen.

Om gestaltningsprogrammet

Trafikkontoret ansvarar för skötsel av stads- och gatumiljön och övertagandet av torghandelsverksamheten år 2020 innebär att ett helhetsgrepp kan tas om de offentliga rummen för att skapa attraktiva, trygga och väl sammanhållna miljöer. De offentliga rummen, det vill säga gator, torg och parker, är viktiga tillgångar för stadens invånare och näringsliv. De utgör platser för möten mellan människor, kultur, handel samt utbyte av idéer, uttryck och upplevelser. Dessa platser förändras i takt med tiden och kan också ha olika karaktär beroende på tid på dygnet, dag i veckan eller tid på året.

Torghandeln är ett tydligt exempel på hur det offentliga rummet kan förändras över tid. I det föreslagna gestaltningsprogrammet *Gestaltningsprogram för framtida torghandel i Stockholm* beskrivs det hur äldre stockholmare idag kan berätta om 60- och 70-talens aktiva torghandel med många aktörer, ett varierat utbud, hög kvalitet och ett större inslag av hantverk och specialiteter. Torghandel förknippas fortfarande med ett friare utbud, lägre priser och färskare varor, men drivs idag i Stockholm av ett fåtal aktörer och kopplingen mellan lokala producenter i det omgivande landskapet är borta.

I arbetet med att utveckla torghandeln har kontoret valt ut tre torg som representerar exempel på tre vanligt förekommande torgstorlekar i Stockholm:

- Husbys torghandel (small)
- Farstas torghandel (medium)
- Hötorgets torghandel (large)

Dessa tre torg har studerats utifrån fältarbete med observation och intervjuer med såväl torghandlarna själva som besökare, fastighetsägare, verksamheter och andra näringsidkare på platsen. I gestaltningsprogrammet redovisas resultaten från undersökningarna tillsammans med övergripande information om just den torghandelsplatsen, såsom historik, placering, vad som säljs och vilka verksamheter som finns intill. Genom studierna av dessa tre torghandelsplatser har sex grundläggande gestaltningsprinciper identifierats som viktiga för att skapa en torghandel som är

identitetsstark, varierad och innehållsrik. De gemensamma gestaltungsprinciperna är:

- Tydliga zoner på torget möjliggör fler aktiviteter.
- Utåtriktade och inbjudande torgstånd.
- Ett varierat utbud visar upp Stockholms mångfald.
- Rikedom i färg men enhetlig form stärker torghandelns identitet.
- Tydlig information skapar trygghet och identitet.
- Ordning och reda skapar en robust torghandel.

Utifrån dessa gestaltungsprinciper ger gestaltungsprogrammet förslag på hur torghandelsplatserna kan utformas och organiseras i framtiden. Slutsatsen är att Stockholms torghandel kan bli mer levande och attraktiv genom att torghandelns identitet utvecklas. På alla tre storlekskategorier av torghandeln föreslås torgstånden till exempel kunna variera i färg men önskemålet är att de ska ha en sammanhållen form. Tydlig information och skyltning om till exempel varor och priser, stärker också identiteten på samma gång som det skapar trygghet för kunderna.

Torghandeln ska vara utåtriktad och inbjudande och på så sätt gynna både torgförsäljare och torgbesökare. I gestaltungsprogrammet beskrivs att torgståndens placering, uppställning och utformning därför blir viktig att ta hänsyn till i utformning av torgmiljöer samt när staden ger tillstånd till olika försäljare. Torgen ska vara till för alla och det kan därför krävas vissa tillgänglighetsåtgärder. En liten åtgärd, som att tillföra permanenta sittplatser i nära anslutning till torghandel, ökar exempelvis torgets förutsättningar för att vara en mötesplats, vilket gynnar både torghandeln och besökarna.

En annan del i att utveckla torghandelns identitet är att gynna ett brett och varierat utbud. Ett sätt att åstadkomma detta är att frigöra vissa av de permanenta torghandelsplatserna till förmån för temporär torghandel. Detta är något som nu blivit möjligt, i och med justeringarna av de lokala ordningsföreskrifterna för torghandeln, som fastslogs av kommunfullmäktige den 30 maj i år.

Trafikkontorets synpunkter

Trafikkontoret anser att gestaltungsprogrammet ger en tydligare riktning för utvecklingen av torghandeln och därför kan vara ett bra stöd i det fortsatta arbetet. De offentliga rummen är en viktig tillgång för staden och kontoret gör bedömningen att en utvecklad gestaltning av torghandeln kan ge ett flertal positiva effekter för såväl besökare och torghandlare som intilliggande verksamheter

och näringsidkare. Ett väl gestaltat torg kan bidra till en positiv ökning av vistelsevärden. När viljan att vistas på platsen är större tilltar också den upplevda tryggheten på torget. Dessutom är torghandeln en viktig del av stadens historia och identitet. Genom ett gestaltningsprogram som visar viljeriktningen i det långsiktiga arbetet kan dessa betydande aspekter av torghandeln få ett lyft och ett förhöjt värde hos stadens medborgare och näringsliv.

I och med justeringarna av de lokala ordningsföreskrifterna för torghandeln bedömer kontoret att det finns större möjligheter för lokala och småskaliga producenter att sälja sina varor, när det kan ske vid valda tillfällen och inte kontinuerligt från en fast torghandelsplats. Detta är också en av de åtgärder som lyfts i gestaltningsprogrammet, som ett sätt att utveckla torghandelns identitet genom ett brett och varierat utbud.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår trafikkontoret att trafiknämnden godkänner förslaget till gestaltningsprogram för torghandeln i Stockholm.

Slut

Bilagor

1. Gestaltningsprogram för framtida torghandel i Stockholm